

45 DÔVODOV PREČO ZMRAZIŤ MINIMÁLNU MZDU

RÓBERT CHOVANCULIAK

robert.chovanculiak@iness.sk

Minimálna mzda je zlý nástroj na naplnenie dobrého cieľa. Všetci by sme chceli vyššie mzdy, ale to sa nedá dosiahnuť tak, že politik z Bratislavy zákonom zvýši náklady práce malému zamestnávateľovi v rožňavskej cukrárni. Výsledkom takéhoto zákona totiž potom nie sú vyššie mzdy, ale nevytvorené pracovné miesta v zaostalých regiónoch a nezamestnanosť ľudí, ktorí sú dlhodobo bez práce, nemajú vzdelanie alebo sú vytlačení do šedej zóny nelegálnej práce bez nároku na budúci dôchodok.

Reálne dopady však politikom nebránia zvyšovať minimálnu mzdu. Minimálna mzda je síce zlý nástroj na zvyšovanie životnej úrovne, ale dobrý nástroj na politickú marketingovú kampaň. Na Slovensku máme **45 dôvodov, prečo zastaviť zvyšovanie minimálnej mzdy** a zmraziť ju v jej momentálnej výške.

Minimálna mzda rástla na Slovensku posledné roky prí rýchlo

1) Za posledných 7 rokov vzrástla na Slovensku minimálna mzda o 72 %, priemerná mzda o 38 % a produktivita práce o 19 %. Minimálna mzda teda rástla 3,8-krát rýchlejšie ako produktivita práce.

2) Keby od roku 2013 rástla minimálna mzda rovnako rýchlo ako priemerná, dnes je na úrovni 465 eur. Teda o 115 eur nižšia.

3) Tento rok sa dostalo Slovensko na 2. miesto v EÚ vo výške minimálnej mzdy vzhľadom na mzdovú úroveň v krajine. Podiel minimálnej mzdy na priemernej mzde dosiahol 52 %.

4) Ešte v roku 2013 tvorila minimálna mzda 41 % priemernej mzdy. Ak sa zvýši minimálna mzda budúci rok na 623 eur, tak bude tvoriť 54 % priemernej. Dostaneme sa tak pravdepodobne na prvé miesto v EÚ.

5) Pre porovnanie - v roku 2019 bol podiel minimálnej mzdy na priemernej u nás 48 %, v Česku 40 %, v Maďarsku 42 %, v Poľsku 47 %, v Nemecku 36 %, vo Veľkej Británii 39 % a v Bulharsku 35 %.

6) Medzinárodný menový fond (MMF) odporúča ako optimálnu úroveň minimálnej mzdy 25 - 50 % priemernej mzdy. Pri vyšších úrovniach už varuje pred významnými negatívnymi dopadmi minimálnej mzdy na zamestnanosť.

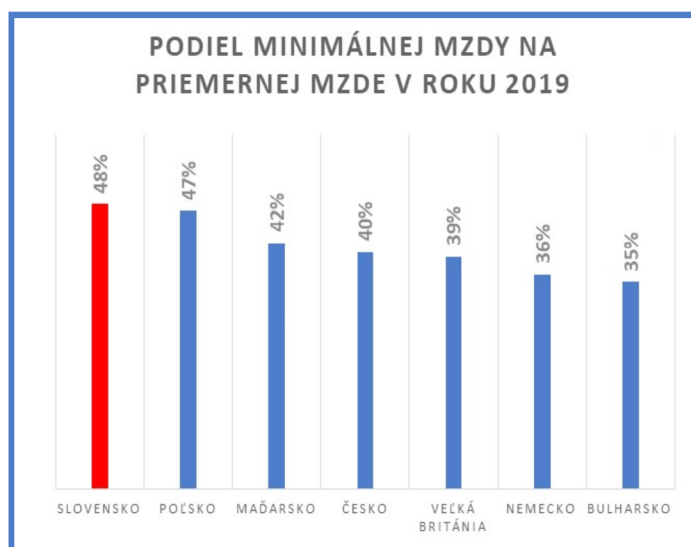
7) MMF minulý rok navrhol Francúzsku zmraziť minimálnu mzdu presahujúcu úroveň 50 % priemernej.

8) Pred rýchlym rastom minimálnej mzdy na Slovensku varuje aj Inštitút finančnej politiky na Ministerstve financií (IFP) a odporúča tento rok zmraziť minimálnu mzdu.

9) Slovak Business Agency (SBA) už minulý rok vo svojej analýze tvrdila, že ďalšie zvyšovanie minimálnej mzdy môže mať negatívny vplyv na zamestnanosť najmä v regiónoch s vysokou nezamestnanosťou a nízkym kvalifikačným profilom uchádzačov o zamestnanie, ako aj v odvetviach s nízkou pridanou hodnotou.

10) Národná Banka Slovenska (NBS) minulý rok zaslala pripomienku ministerstvu práce, že ním navrhované zvýšenie minimálnej mzdy by mohlo negatívne ovplyvniť vývoj zamestnanosti, ako aj ohroziť konkurencieschopnosť, a to najmä v regiónoch s vyššou nezamestnanosťou a nižšou mzdovou úrovňou.

11) Peter Kažimír, guvernér NBS, minulý rok varoval poslancov a členov vlády, aby s minimálnou mzdou nenarábali ľahkovážne: „Pretekať sa s návrhmi na zvyšovanie minimálnej mzdy bez hlbšej analýzy, aký dosah to môže mať na konkurencieschopnosť našej ekonomiky, nie je najšťastnejšie. Opatrnosti v období, keď externé vplyvy spomaľujú slovenskú a európsku ekonomiku, nie je nikdy nazvyš.“

Slovensko je krajina nevhodná pre vysokú plošnú minimálnu mzdu

12) Slovensko je z viacerých pohľadov krajina veľkých regionálnych rozdielov. V rámci krajín Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) máme štvrté najväčšie regionálne rozdiely v príjmoch obyvateľov. Veľké rozdiely máme podľa OECD takisto aj v oblasti zamestnanosti a pracovných miest.¹ Podľa štatistík Eurostatu má Slovensko šieste najväčšie regionálne rozdiely v nezamestnanosti.²

13) Stačí sa porovnať s Českou republikou, kde bol pred dvoma rokmi rozdiel medzi krajom s najvyššou a najnižšou nezamestnanosťou 3 percentuálne body (Stredočeský kraj 2,1 % a Moravskoslezský kraj 4,7 %), v rovnakom období na Slovensku to bolo až 7,47 percentuálneho bodu (Trnavský kraj 3,27 % a Prešovský kraj 10,74 %).

14) Na Slovensku máme dva trhy práce: západný a východný. V západných okresoch bolo na začiatku roku 2020 viac voľných pracovných miest ako nezamestnaných. Avšak vo východných okresoch čakali stále desiatky nezamestnaných na jedno voľné pracovné miesto.

15) Nehovoriac o okresoch ako Kežmarok, Rožňava, Revúca, Rimavská Sobota alebo Vranov nad Topľou, kde bola na začiatku roku 2020 miera nezamestnanosti stále nad 15 %. A to v čase vysokého ekonomického rastu, keď v západných okresoch klesla miera nezamestnanosti pod 3 %.

16) V takýchto rozdielnych okresoch a mestách platí na Slovensku plošná minimálna mzda. To znamená, že v utekáčskej cukrárni aj v bratislavskej kaviarni je minimálna mzda rovnaká.

17) Plošná minimálna mzda v krajine s vysokými regionálnymi rozdielmi následne vytvára veľké nerovnováhy. Napríklad v prešovskom kraji tvorí minimálna mzda tento rok 75,5 % mediánovej mzdy. V roku 2012 bol tento podiel v prešovskom kraji 60 %. Teda za 8 rokov vzrástol o 15,5 percentuálneho bodu.

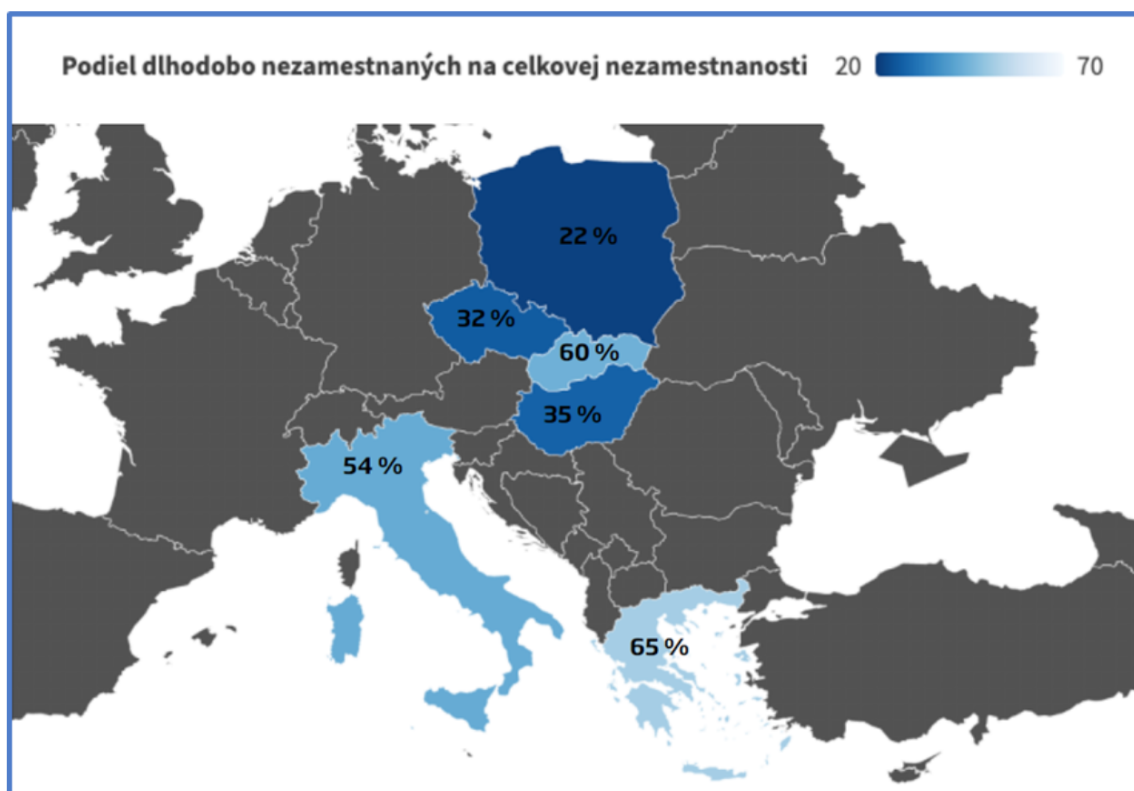
18) OECD pritom v spoločnom reporte s Medzinárodnou organizáciou práce (ILO), Svetovou bankou (WB) a MMF z roku 2012 varujú pred prekročením 30 - 40 % podielu minimálnej mzdy na mediánovej mzde.

19) Zatiaľ čo v roku 2008 pracovalo za najnižšiu úroveň minimálnej mzdy v Prešovskom kraji 4,4 percenta ľudí, minulý rok to už bolo skoro 11 percent. Rýchle zvyšovanie minimálnej mzdy pohlcuje čím ďalej väčšiu časť obyvateľstva, a tým vytvára väčšie prekážky vstupu na trh pre nekvalifikovaných uchádzačov.

20) V druhom štvrtroku 2020 vzrástol počet nezamestnaných oproti minulému roku o 22,9-tisíc, pričom skoro polovica tohto nárastu (10,1-tis.) ide na vrub prešovskému kraju.

21) Podľa akademického výskumu vplyva minimálna mzda najviac negatívne na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Takýchto nezamestnaných je na Slovensku oproti ostatným krajinám výrazne viac.

22) Podiel dlhodobo nezamestnaných tvorí u nás 60 %. V porovnaní s našimi susedmi je to dvojnásobok. V Maďarsku je tento podiel 35 %, v Česku 32 % a v Poľsku 22 %. V tomto ukazovateli sme na nelichotivom 3. mieste v EÚ a približujeme sa skôr južanským krajinám ako Grécko a Taliansko, kde je tento podiel 65 % a 54 %.

23) Slovensko má najväčšiu mieru nezamestnanosti medzi ľuďmi so základným vzdelaním v rámci EÚ. Až skoro tretina takýchto ľudí je bez práce. V Česku je to len pätina (20,5 %), v Poľsku 14,5 % a v Maďarsku dokonca len 13,2 %.

24) Navyše problém zaostalých regiónov a znevýhodnených uchádzačov ide ruka v ruku. V prešovskom a košickom kraji patrí až 9 z 10 nezamestnaných medzi znevýhodnené skupiny, teda ide o čerstvých absolventov škôl, ľudí s nízkym vzdelaním, starších ľudí alebo spomínaných dlhodobo nezamestnaných.

Slovenská ekonomika je citlivá na krízy

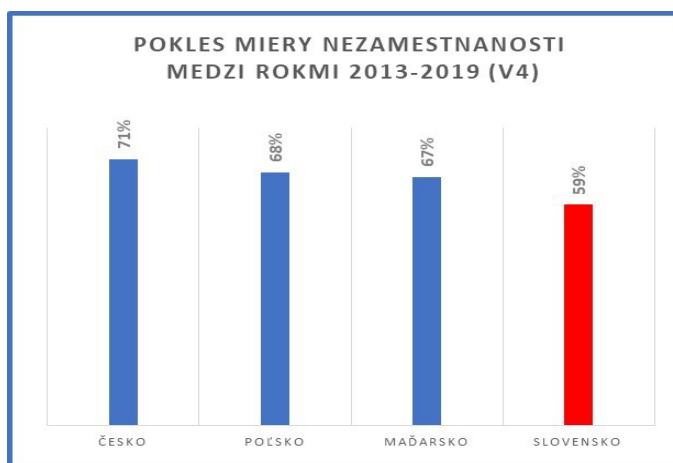
25) Slovenská ekonomika je charakteristická dvoma faktormi: silná závislosť na zahraničnom dopyte a dlhodobo relatívne vysoká miera nezamestnanosti.

26) Na vrchole poslednej krízy v roku 2013 bola miera nezamestnanosti na úrovni 14 %. Zároveň v 29 okresoch bola vyššia ako 20 % a v 5 okresoch bola dokonca vyššia ako 30 %. To znamená, že v týchto okresoch bol skoro každý tretí dospelý práceschopný človek bez práce.

27) Vrchol nezamestnanosti dosiahla slovenská ekonomika 4 roky po vypuknutí krízy.

28) Navyše ani počas nasledujúcich rokov nedosiahla miera nezamestnanosti také nízke úrovne ako ostatné krajiny V4. Medzi rokmi 2013 a 2019 klesla nezamestnanosť v Česku o 71 %, v Poľsku o 68 %, v Maďarsku o 67 % a na Slovensku len o 59 %. Slovensko pritom začínalo z najvyššej úrovne nezamestnanosti.

29) Rastu nezamestnanosti na Slovensku z predchádzajúcej krízy predchádzal ekonomický prepád o 5,5 % HDP, tento rok sa odhaduje prepád na úrovni okolo 8 - 9 %.

30) Prvú vlnu prepúšťania sme na Slovensku zažili už počas posledných mesiacov. Od začiatku roka do júla pribudlo 72-tis. nezamestnaných, 21-tis. voľných pracovných miest zaniklo a viac ako 30-tisíc pracovných miest umelo udržiaval štátom platený kurzarbeit.

31) V medziročnom porovnaní sa v 2. štvrtroku prepadla ekonomika Eurozóny o 15 %. Môžeme tak očakávať ďalší pokles zahraničného dopytu po slovenských produktoch, čo bude v jeseni tlačiť na ďalší rast miery nezamestnanosti.

32) Vysoká minimálna mzda a jej ďalší rast v čase ekonomickej recesie výrazne zhorší problémy s rastúcou mierou nezamestnanosti, a to predovšetkým v zaostalejších regiónoch.

Skutočný problém nie je nízka minimálna mzda ale vysoké dane a odvody

33) Miera daňovo-odvodového zaťaženia práce ľudí s minimálnou mzdou vzrástla medzi rokmi 2015 a 2020 z 30 % na 39 %.

34) V rovnakom čase vzrástli náklady na minimálnu mzdu o 308 eur. Z toho 138 eur uvideli ľudia vo svojich peňaženkách a 170 eur si zobral štát na daniach a odvodoch.

35) V roku 2015 dostali zamestnanci s minimálnou mzdou 70 centov zo zarobeného eura. V roku 2020 to je už len približne 61 centov zo zarobeného eura. Zvyšok si zoberie štát na daniach a odvodoch.

36) V roku 2019 malo Slovensko o 3 eurá nižšiu hrubú minimálnu mzdu ako v ČR, ale kvôli vysokému daňovo-odvodovému zaťaženiu platili slovenskí zamestnávateľia o 3 eurá väčšie mzdové náklady a zamestnanci dostali na výplatnej páske o 11 eur nižšiu čistú mzdu ako ich českí kolegovia. Fakticky bola teda nižšia minimálna mzda na Slovensku len ilúzia spôsobená vysokými daňami a odvodmi.

37) Dôvodom tohto rastu miery zdanenia je, že rast nezdaniiteľnej časti základu dane (NČZD) dlhodobo zaostával za rastom minimálnej mzdy. A taktiež to, že odpočítateľná položka zo zdravotných odvodov bola naďalej definovaná ako konštanta, a teda s rastúcou minimálnou mzdou jej efekt de facto vymizol.

38) Riešením je zavedenie odvodovej odpočítateľnej položky zo sociálnych odvodov namiesto ďalšieho rastu minimálnej mzdy. Takéto opatrenie na jednej strane prinesie vyššie čisté zárobky zamestnancom a na druhej strane nižšie náklady práce pre zamestnávateľov.

Bonus: 7 Argumentov prečo zmraziť minimálnu mzdu v jednej vete

39) Ekonomický argument:

Zrušte minimálnu mzdu; je to zákaz pracovať pre nízkoпродуктивných

40) Právny argument:

Zrušte minimálnu mzdu; porušuje slobodu uzatvárať kontrakty

41) Etický argument:

Zrušte minimálnu mzdu; historicky je to segregáčny nástroj rasistov na vytlačenie minorít z trhu práce

42) Sociálny argument:

Zrušte minimálnu mzdu; horšie ako nižšia minimálna mzda je nezamestnanosť a žiadna mzda

43) Progresívny argument:

Zrušte minimálnu mzdu; moje telo, moja voľba

44) Biznis argument:

Zrušte minimálnu mzdu; bráni podnikateľskému objavovaniu v zaostalých regiónoch

45) Praktický argument:

Zrušte minimálnu mzdu; skutočná minimálna mzda sú dávky v hmotnej núdzi

„Zrušte minimálnu mzdu; je to zákaz pracovať pre nízkoпродуктивných.“

Poznámky

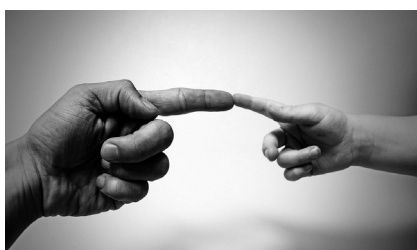
¹ https://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/data/oecd-regional-statistics/regional-well-being-edition-2016_d147c81c-en

² <https://data.europa.eu/euodp/sk/data/dataset/rHSPM7RyAZWHJBDIEQG2A>

Róbert Chovanculiak do INESS nastúpil po predchádzajúcej spolupráci v roku 2015. Pracovné skúsenosti predtým nadobudol aj ako analytik v Národnej agentúre pre rozvoj malého a stredného podnikania. Vo svojom výskume sa venuje fungovaniu verejného sektora, internetovým technológiám a školstvu. Je autorom knihy „Pokrok bez povolenia - Ako zdieľaná ekonomika, crowdfunding a kryptomeny menia svet“.

Aktuálne publikácie

KOLKO STOJÍ ĽUDSKÝ ŽIVOT?

Publikácia **Kolko stojí ľudský život?** obsahuje prierezový pohľad na to, ako ekonómia ráta hodnotu ľudského života (nar. aké náklady ekonómia vypočítali na jeden zachránený rok kvalitného života) a ako sa tieto výpočty aplikujú na ekonomické náklady pandémie COVID19 v niektorých štátoch.

ČO POTREBUJE NAŠE ŠKOLSTVO (TERAZ, ALE AJ O DEKÁDU)

Slovenské školstvo momentálne hibernuje. Skôr či neskôr sa však deti vrátia do tried. Preto musíme už dnes myslieť na to, ako im zlepšíme podmienky vzdelávania. Aké opatrenia môžeme prijať hneď a s okamžitými efektami? Píšeme o tom v INESS na tému: **Čo potrebuje naše školstvo** (teraz, ale aj o dekádu).

INDEX PRUŽNOSTI ZAMESTNÁVANIA 2020

Index pružnosti zamestnávania 2020 porovnáva pružnosť zamestnávania v krajinách EÚ a OECD. Slovensko sa opäť umiestnilo v spodnej časti rebríčka, konkrétne na siedmom mieste od konca spomedzi 41 krajín, pričom medziročne pokleslo o štyri priečky.